

Številka:091-5/2010/2

Datum:9.3.2010

(Pri odgovoru se sklicujte na našo številko dokumenta.)

REPUBLIKA SLOVENIJA
Urad Vlade za komuniciranje

gp.ukom@gov.si

ZADEVA: predlagam.vladi.si predlog 400: Storilci kaznivega dejanja ne smejo uveljavljati odškodnine od nikogar

Zveza: Vaš dopis št. 092-15/2010/1 z dne 10.2.2010

Z gornjim dopisom ste nam posredovali predlog, da storilci kaznivega dejanja ne smejo uveljavljati odškodnine od nikogar. Po proučitvi navedenega predloga vam v nadaljevanju podajamo kratko analizo veljavne ureditve, pri čemer že uvodoma pojasnjujemo, da gre za predlog, ki posega tako na področje civilnega kot kazenskega prava.

Škodo na splošno definiramo kot kakršnokoli prikrajšanje, ki nastane zaradi posega v človekovo pravico ali njegove pravno zavarovane interese. Škodo, ki jo posamezni pravni red varuje, imenujemo pravno priznana škoda. V Republiki Sloveniji je že po ustavi enako varovana vsaka škoda, saj 15. člen Ustave Republike Slovenije izrecno določa, da nobene človekove pravice ali temeljne svoboščine, urejene v pravnih aktih, ki veljajo v Republiki Sloveniji, ni dopustno omejevati z izgovorom, da je ta ustava ne priznava ali da jo priznava v manjši meri.

Področje odškodninskega prava pri nas ureja Obligacijski zakonik¹ (v nadaljevanju OZ). Odškodninsko pravo nam pove, ali je konkretna škoda podlaga za nastanek odškodninske odgovornosti, pri čemer je bistvo odškodninskega prava porazdelitev rizika nastale škode. Že med temeljnimi načeli 10. člen OZ prepoveduje povzročanje škode. Vsak je namreč dolžan vzdržati se ravnanja, s katerim bi utegnil drugemu povzročiti škodo. Načelo "*neminem ledere*" (nikomur škodovati) določa, da je vsako ravnanje nedopustno, razen tedaj, ko je to posebej določeno (npr. silobran, stiska). Splošna prepoved povzročanja škode se nanaša na vsakogar, tako oškodovalca kot oškodovanca. Načelo nikomur škodovati se uresničuje prek pravnih pravil splošnega dela OZ o povzročitvi škode.

¹ Uradni list RS, št. 97/2007 - uradno prečiščeno besedilo.

Pravno priznano škodo opredeljuje 132. člen OZ, ki določa:

"Škoda je zmanjšanje premoženja (navadna škoda), preprečitev njegovega povečanja (izgubljeni dobiček), pa tudi povzročitev telesnih ali duševnih bolečin ali strahu drugemu ter okrnitev ugleda pravne osebe (premoženjska škoda)."

Podlage za odgovornost določa 131. člen OZ v skladu s katerim je tisti, ki povzroči drugemu škodo, le-to dolžan povrniti, če ne dokaže, da je nastala brez njegove krivde.

Odškodninska odgovornost je vrsta obligacijskega razmerja, katerega vsebina je obveznost odgovorne osebe povrniti oškodovancu škodo, za katero odgovarja, in pravica oškodovanca zahtevati od odgovorne osebe povrnitev te škode. Da bi odškodninska odgovornost nastala, morajo nastopiti določena pravna dejstva, na nastop katerih zakon veže obveznost povrniti povzročeno škodo. Ta pravna dejstva se označujejo s skupnim pojmom **predpostavke odškodninske odgovornosti**. Splošne predpostavke odškodninske odgovornosti so:

- nedopustno ravnanje ali škodljivo dejstvo (protipravno ravnanje),
- nedopustna škoda
- vzročna zveza in
- krivda.

Za nedopustno, protipravno ravnanje gre, če oškodovanec prekrši pravo, ki varuje kakšen zavarovan interes oškodovanca. Pri presoji odškodninske odgovornosti je treba upoštevati tudi pravila o izključitvi protipravnosti. Kot že navedeno zgoraj, je v nekaterih primerih za določena nedopustna ravnanja določeno, da zakon protipravni element za nastanek odškodninske odgovornosti izključuje. Po določbi 138. člena OZ gre za primere silobrana, stiske in odvrčanja nevarnosti. Kdor namreč v silobranu povzroči škodo napadalcu, je ni dolžan povrniti, razen, če gre za prekoračeni silobran (prvi odstavek 138. člen OZ).

S krivdo razumemo osebno sposobnost oškodovalca, da spozna nedopustnost svojega ravnanja in po tem spoznanju uravnava svoje obnašanje. Krivda je podana, kadar oškodovalec povzroči škodo namenoma ali iz malomarnosti (135. člen OZ). V našem odškodninskem pravu se krivda domneva; povzročitelj škode velja za krivega, če ne dokaže, da je škoda nastala brez njegove krivde. Glede oblike krivde v civilnem pravu govorimo o namenu in malomarnosti. Za nastanek odškodninske odgovornosti zadostuje malomarnost oškodovalca. Posamezne vrste odškodninske odgovornosti se med seboj razlikujejo po predpostavkah, ki morajo biti izpolnjene, da obveznost povrniti škodo nastane. Pri nekaterih namreč krivda ni predpostavka odškodninske odgovornosti. Po tem se med seboj razlikujeta splošna (krivdna) odškodninska odgovornost in objektivna odškodninska odgovornost.

Ker predlog posega tudi na kazenskopravno področje, je ob njegovi analizi treba upoštevati tudi že veljavno kazensko zakonodajo. Tako že Ustava Republike Slovenije (v nadaljevanju Ustava) določa presumpcijo nedolžnosti. Kdor je namreč obdolžen kaznivega ravnanja, velja za nedolžnega, dokler njegova krivda ni ugotovljena s pravnomočno sodbo. Presumpcija nedolžnosti pomeni, da mora država kot tožeča stranka v kazenskem postopku nositi celotno dokazno breme. Pravila postopka, v katerem se storilcu kaznivega dejanja izreče kazenska

sankcija ob pogojih, ki jih določa kazenski zakon in na podlagi zakonitega postopka, določa Zakon o kazenskem postopku² (v nadaljevanju ZKP).

Ker je v vsakem konkretnem primeru treba oceniti obstoj vseh predpostavk odškodninske odgovornosti, v kazenskem postopku pa po pravilih ZKP storilcu kaznivega dejanja dokazati krivdo, zakonsko ni mogoče normirati pravila, ki bi različna dejanska stanja postavil na isti imenovalec in določil, da storilec kaznivega dejanja ni upravičen do uveljavljanja odškodninskega zahtevka.

Glede na vse navedeno menimo, da veljavna zakonodaja v Republiki Sloveniji že ustrezno normira področje, ki je bilo posredovano kot predlog na spletni portal predlagam.vladi.si..

Lepo pozdravljeni,

Andreja LANG
generalna direktorica

² Uradni list RS, št. 32/2007, 68/2008 in 77/2009.